1893 - 1963

70-ий РІК ВИДАННЯ І СЛУЖБИ СВОЄМУ НАРОДОВІ ТА ПРАВДІ

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: "SVOBODA", 81-83 GRAND ST. JERSEY CITY 3, N. J. HENDERSON 4-0237 HENDERSON 4-0807 УНСоюз: HENDERSON 5-8740 — Тел.: в Ню Йорку: — BARCLY 7-4125 УНСоюз: BARCLAY 7-5337

РІК LXX. Ч. 187. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 2-го ЖОВТНЯ 1963 10 ЦЕНТІВ — 10 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, OCTOBER 2, 1963 No. 187. VOL. LXX.

АМЕРИКА ЗАПОВІДАЄ ДАЛЬШУ ДОПОМОГУ ВІЛЬНИМ КРАЇНАМ

ПРЕЗ. КЕННЕДІ ОБІЦЯЄ ОБОРОНЯТИ ДОЛЯР ТА ДОПОМАГАТИ ВТРИМУВАТИ ДОЛЯРОВІ РЕЗЕРВИ У ВІЛЬНИХ КРАЇНАХ

Вашингтон. — Президент Кеннеді 30-го вересня, промовляючи на зборах Міжнародного Монетарного Фонду та Міжнародного Банку Відбудови й Розвитку (Світового Банку), заявив, що ЗДА допоможуть кожній некомуністичній країні, якій в майбутньому забракло б резерв (долярів і золота), але в першу чергу ЗДА мусять позбутися платничого дефіциту з закордоном. Президент виразно заявив, що ця країна готова є звертатися до таких засобів, які будуть конечні, щоб запевнити доволі резерв в долярах і золоті кожній країні вільного світу, але покищо ЗДА видають більше долярів за кордон, як звідтам дістають, і тому мусять дбати про те, щоб якнайскорше зліквідувати такий стан, який є небезпечний для доляра. Президент сказав: „Ми рішені зробити все, щоб втримати здорове відношення між золотом і доляром, щоб одна унція золота і надалі коштувала $35, і я вас можу запевнити, що ми це зробимо''. На зборах були міністри фінансів 102 держав та директори центральних банків цих країн. Директор Світового Банку Джордж Д. Вудс сказав, що це було найчисленніше зібрання фінансових провідників. На першій сесії головним пунктом, крім промови президента Кеннеді, була заява директора Вудса про те, що в майбутньому будуть вести ліберальнішу позичкову політику, ніж це було досі. Фінансовий стан Світового Банку є такий сильний, казав Вудс, що Банк може уділяти позичок нового типу на нові проєкти, і робитиме це на легших умовах. Президент Кеннеді промовляв на тему, яка ще не є популярна в цій країні, бо американці не люблять цікавитися тим, чи інші країни мають доволі долярів і золота, щоб могли вести фінансові трансакції із закордоном. Коли ЗДА вдасться зліквідувати свій платничий дефіцит із закордоном, тоді в деяких країнах може забракнути долярів. Окрема комісія, складена з представників 10-ох країн, вивчала цю проблему, і висліди її праці мають бути опубліковані в цьому тижні. Очевидно, що ЗДА мусять обороняти вартість доляра, бо саме він є тією валютою, яка крім золота є певними резервами для валют в чужих країнах, і від її вартости залежні є вартості чужих валют. Головою зборів в цьому році є Ґвідо Карлі з Італії, який заявив, що вже тепер треба дбати про те, щоб в майбутньому долярові резерви в чужих країнах були задовільні.

Атомовий ґенератор постачає електричну енерґію сателітові „Тренсіт''

Лос Анджелес. — Комісія Атомової Енерґії повідомила 30-го вересня, що в суботу, 27-го вересня з успіхом переведено першу пробу із сателітом „Тренсіт'', якому електричну енерґію постачав атомовий ґенератор. Цю пробу вважається за дуже важливу, бо коли вповні застосується атомовий ґенератор на штучних сателітах, тоді не треба буде послуговуватися звичайними електричними та соняшними батеріями, які є короткотривалі і тому спричиняють різні клопоти сателітам, які мали б довше призначення. Новий атомовий ґенератор називається від початкових літер СНАП і не є більший від баскетболового м'яча та важить 27 фунтів. Він продукує впродовж 5 років електричний струм сили 25 ваттів, що вистачає на те, щоб могли діяти різні механізми, які є в сателіті „Тренсіт''. Цей сателіт постачає цінні інформації фльоті.

Кастро боїться, щоб СССР не порозумівся в справі Куби понад його головою

Гавана. — Кубинський прем'єр Кастро в неділю 29 вересня виголосив головну політичну промову, в якій говорив про те, що „Куба має власну політичну лінію'', та що ЗДА „щораз більше затіснюють економічну петлю над Кубою'', яка тепер мусить сама дбати про себе, несподіваючися помочі від СССР. В політичних колах Вашинґтону гадають, що Кастро боїться, щоб СССР не вирішив долі Куби понад головою Кастра, як це Хрущов зробив був в жовтні минулого року в справі керованих ракет. Кастро виявив, що Куба винна СССР коло 100 мільйонів долярів за закуплені товари, і що кубинський нарід мусить зробити все, щоб цей довг сплатити. Кастро назвав президента Кеннеді демагогом, який дбає про здобуття виборчих голосів; расова проблема в Америці „буде існувати так довго — казав Кастро, — як довго там є імперіялізм та капіталізм''.

Стейти зібрали $22.1 більйона податків

Шикаґо. — Торговельна Клірінґова Палата звітує, що прибутки всіх 50 стейтів ЗДА в минулому фінансовому році разом із податками від продажу становили $22 100 000 000, в чому майже ¼ становили податки від продажу. Ця сума була на $1 500 000 000 більша від прибутків в 1962-му році. Податки від продажу стягають в 37-ох стейтах, і вони становили $5 500 000 000, на 8% більше, як в 1962-му році. Найбільше прибутків було з податків від продажу, на другому місці була сума із стейтових прибуткових податків, які були найбільшим джерелом прибутків аж в 13-ох стейтах, в тому і в Ню Йорку та в Ореґоні. Податки від газоліни були найбільшим джерелом прибутків в 6-ох стейтах.

В АМЕРИЦІ

● **Віце - президент** Линдон Б. Джансон в дні 7-го листопада відкриє в Амстердамі найбільшу сільсько - господарську виставку, яку ЗДА коли-небудь влаштовували за кордоном. Виставка триватиме 18 днів, вона відбудеться в наймодернішому виставному центрі, на ній будуть виставлені тисячі сільськогосподарських та споріднених речей.

● **Канадійська** крайова продукція в другій чверті цього року збільшилася на 1.2 відсотка і становила дол. 42,436,000,000 в річному відношенні, а в першій чверті вона виносила дол. 41,952,000,000, і тоді вона також була зросла на 1.7 відсотка в порівнянні з останньою чвертю 1962-го року. Крайова продукція — це вартість виконаної праці і вартість випродукованих товарів.

● **Асистент** державного секретаря в справах міжнародної співпраці Гарлен Клівленд, промовляючи на Світовій Конференції в справах здоров'я у Вашинґтоні, заявив, що треба б тіснішої співпраці між американськими й совєтськими науковцями та лікарями.

Президент передбачає коротший тиждень праці внаслідок автоматизації

Палм Спрінґс, Каліфорнія. — В суботу 28-го вересня президент Кеннеді закінчив свою поїздку по західніх стейтах, промовляючи до 9,000 слухачів в місті Віскитави в Каліфорнії і заявляючи, що щораз то ширша автоматизація праці спричинить те, що скорочений буде тиждень праці, який тепер виносить 40 годин. Пізніше Президент промовляв ще в місті Ляс Веґас в Неваді, а після того відлетів до Палм Спрінґс в Каліфорнії, щоб перебути там неділю та відпочити. Давніше і Президент і його секретар праці Віллард Вірц противились тому, щоб зменшувати число годин праці в тижні, та тим способом поборювати безробіття, що виникає внаслідок механізації праці. Кеннеді кілька разів на пресових конференціях заявлявся проти скорочування тижня праці, кажучи, що ріст американської економіки вимагає довшої, а не коротшої праці. Президент склав цю заяву при нагоді передбачування, що за 40 років у ЗДА буде 350,000,000 населення замість теперішніх 190,000,000. „Що ті, мільйони американців робитимуть коло 2,000 року?'' — запитував Президент, і казав, що „ця країна змінюється, був на початку цього віку 58-годинний тиждень праці, потім був 48-годинний, а тепер люди працюють в тижні по 40, або і по менше годин'', бо „машина щораз більше забирає працю від людини, і мусітимемо ствердити, що треба зредукувати число годин праці в тижні''. Президент закликав теперішню ґенерацію американців створити ресурси для дозвілля тим ґенераціям, що прийдуть в найближчих декадах. Президент, промовляючи до 8,000 осіб в Ляс Веґас, зробив резюме своєї поїздки по 11-ох стейтах впродовж 5-ох днів. 1. Американці мусять повести кампанію, щоб зберегти природні ресурси країни, гідні найбагатшої країни на світі. 2. Найкращий спосіб консервації, — це „зберігання людських вартостей за допомогою виховних програм''. 3. ЗДА мусять використати відповідні нагоди, щоб добитися міжнародної співпраці в ділянці консервації природних ресурсів. В Каліфорнії Президента зустрічали губернатор Едмунд Бравн, конґресмен Гаролд Джансон та сенатор Ален Байґен із Невади — всі демократи. Голова Республіканського Крайового Комітету конґресмен Міллер заявив, що президент Кеннеді говорить про „неполітичну поїздку'', а в дійсності він відбув політичну поїздку, під час якої вів воборчу кампанію за демократичними сенаторами, конґресменами і губернаторами, і то за федеральні гроші.

Відділ УНС в Ембридж відзначив своє 45-річчя

Ембридж, Па. — Минулої суботи, 28-го вересня, місцевий 161-ий Відділ Українського Народного Союзу, що був заснований у вересні 1918-го року, врочисто відзначив своє 45-річчя, влаштувавши з цієї нагоди ювілейний бенкет і баль у вечірніх годинах в залі української школи св. Петра і Павла. В бенкеті взяло участь понад 200 гостей, між ними багато міських і повітових урядовців, включно з посадником міста Вол. Панеком, повітовим суддею Робертом МекКрірі, шефом поліції Чарлзом Бруїком, головою міської ради та ін. Врочистість відкрив коротким привітальним словом предсідник Стенлі Прокопович, молитву провів всч. о. Петро Подоляк і всі приявні відспівали американський національний гимн. Відданням почести прапорові проводив Ів. Солдрессен. Бенкетом проводив гол. радний УНС і секретар Відділу - ювілята Андрій Джула, представляючи промовців і гостей виясненнями і коментарями, що викликували загальне одушевлення. Привіти виголосили посадник міста і шеф поліції, а предсідник Відділу Іван Антушак виголосив привітальне слово. Головним промовцем під час врочистості був гол. предсідник УНС Йосип Лисогір, віддаючи окрему пошану трьом приявним на бенкеті членам - основникам Відділу: Антонові Подуфалому, Іванові Ковалеві та Миколі Мусі. Промовець пригадав, що УНСоюз в часі створення 161-го Відділу мав уже 24 роки, але його майно не доходило ще навіть до пів мільйона долярів. Сьогодні, 45 років пізніше, це майно виносить уже кругло 28 мільйонів долярів, а кількість членства переступила 82,000. В світі ніщо не приходить само від себе, отже й цей ріст УНСоюзу вимагав багато праці й труду, поважну частину якого виконав Відділ-ювілят. Загальною характеристикою тієї великої праці та її результатів в організаційній, господарській та культурній і громадській ділянках закінчив промовець своє слово. Завершенням врочистостей було вручення трьом членам - основникам Відділу - ювілята Почесних Грамот, що їх передав їм гол. предс. Йосип Лисогір, та подарунків від членів Відділу. Голова Міської Ради Флорі Аквіно передав Відділові схвалену містом резолюцію з признанням для його спортової дружини за здобуття першенства в кошиківці.

Організаційні Збори Відділів УНС, відбулися в Перт Амбой

Перт Амбою, Н. Дж. — В неділю 29-го вересня тут у приміщенні Українського Народного Дому відбулися організаційні збори Окружного Комітету Відділів УНСоюзу. Їх відкрив і ними проводив п. Константин Наконечний з Плейнфілд, а секретарював п. Володимир Янів з Картерет. Перт Амбойська Округа охоплює 10 місцевостей із 14 відділами, в яких з кінцем серпня було 1,775 членів. На жаль, як це ствердив предсідник п. К. Наконечний, тільки чотири відділи прислали на наради своїх урядовців, а то є відділи: 104, 155, 342 і 372. На порядку нарад була справа 70-літнього Ювілею УНСоюзу, який рішено відсвяткувати на початку 1964 року. Поручено президії поробити всі можливі старання, щоби Ювілей відбувся в Перт Амбою з відповідною програмою.

Після звітування та загального перегляду праці Округи, її досягнень, організаційну доповідь виголосив п. Роман Слободян, гол. касир УНС, віддаючи окрему увагу значенню обезпечення, способам організування нових членів на звичайні грамоти, а окремо на нову акцидентову грамоту, яка дає можливість забезпечуватися від наслідків каліцтва чи смерти в нещасливих випадках. Доповідач передав звіт з господарки майном організації, яке з кінцем серпня ц.р. перейшло суму $27,801,649.51. Вив'язалась речева дискусія, в якій забирали слово: К. Наконечний, І. Головка, Р. Станко, В. Матковський, П. Стахів, В. Янів і Михайло Фединишин, секретар 155-го Відділу, що в 1962 році зорганізував 57 нових членів, а в 1963 р. за вісім місяців 33 нових членів, разом 90 членів. Він також подав цікаві вияснення про організування нових членів. Збори закрив предсідник К. Наконечний, закликаючи приявних доложити всіх старань для оживлення округи і вшанування Союзу у його 70-річчя.

МекНамара й ген. Тейлор закінчили інспекцію у Південному В'єтнамі

Секретар оборони Роберт С. МекНамара (перший зліва) конферує в Сайґоні з південнов'єтнамським президентом Нґо Діємом (з правого боку).

Сайґон. — Секретар оборони Роберт МекНамара і голова шефів об'єднаних штабів ген. Максвелл Тейлор закінчили свою чотириденну місію в Південному В'єтнамі, в ході якої вони об'їхали всі найважливіші пункти затяжної війни проти тамошніх, на військовий лад зорганізованих комуністичних партизанів. Напередодні свого від'їзду вони перевели три години на розмові з президентом Південного В'єтнаму Нґо Дінґ Дієм. Газетні коментатори додають, що названий президент — дуже балакучий й уміє сам говорити до своїх відвідувачів по 5 до 7 годин. МекНамарі й ген. Тейлорові товаришили до Нґо Дінґ Дієма американський амбасадор Генрі Кебот Ладж і командант американських військ в Південному В'єтнамі, ген. Пол Гаркінс. Президентовий брат і його головний дорадник, шеф південно-в'єтнамської поліції і „злий дух'' таможнього режиму, Нґо Дінґ Нгу, не брав участи у тій нараді. Про її хід і вислід нічого не оприлюднено. Секретар оборони МекНамара складе звіт про вислід своєї місії, свої спостереження, висновки і рекомендації — президентові Кеннеді. Пані Нґо Дінґ Нгу, яка в минулому тижні висловилась легковажно про молодших американських старшин у Південному В'єтнамі і спричинила гостру реакцію амбасадора Ладжа, прибула з Риму до Парижу а відтіль має приїхати в найближчому тижні до Ню Йорку на сесію Генеральної Асамблеї Об'єднаних Націй.

В Альжирі формується опозиція проти диктатури Бен Белли

Альжир. — В Тізі Узу, в гористій Кабилії на схід від столиці Альжиру, відбулась в минулу неділю багатотисячна публічна демонстрація проти центрального уряду та його диктатора Ахмеда Бен Белли, який в минулому тижні був „обраний'' на першого президента Альжирської Республіки. Участь в тій демонстрації взяв також полк. Моханд у ель-Гадж, командант тамошнього військового району, та підлеглі йому 3.000 вояків. На вістку про ту демонстрацію відбулося надзвичайне засідання альжирського уряду, після якого проголошено тільки, що названого полковника позбавлено його становища. У відповідь на депешу від віце-президента й міністра оборони полк. Хуарі Бумеджієна, вірного прибічника Ахмеда Бен Белли, в якій погрожувано, що вишлеться з Альжиру військо для розігнання ворожої урядові демонстрації, кількасот вояків, льояльних до полк. ель-Гаджа, обсадили доступ до міста Тізі Узу. Опозиція хороброго гірського племени кабилів проти диктаторського режиму Бен Белли намагається приєднати й зосередити в одному Фронті Соціялістичних Сил всі опозиційні елементи. Однак цей опозиційний рух намагаються опанувати комуністи і тому не відомо, чи дійсні демократи з-посеред Альжирського Фронту Національного Визволення, який вів повстанську війну проти Франції, захочуть пристати до тих „соціялістів''.

В Монтреалі і Лашині відбулися збори УНСоюзу

Монтреаль. — В суботу 28 вересня ц. р. в Монтреалі, цьому найбільшому місті Канади, в якому знаходиться 5 Відділів УНСоюзу, що об'єднують понад 1 000 членів, відбулися організаційні збори Окружного Комітету, в яких взяли участь представники 4-ох місцевих та представники двох Відділів сусіднього Лашина. Збори відкрив і вів ними голова округи інж. М. Граб. В програмі зборів було справоздання з діяльности та намічення дальшої праці, в першу чергу відмічення 70-річчя „Свободи'' та недалекого вже 70-річчя УНСоюзу. Після основної дискусії схвалено влаштувати ювілейний бенкет з відповідною програмою та з участю представника Екзекутиви УНСоюзу. Для підготови бенкету обрано комітет, в який увійшли головний радний Богдан Мельник, Відділові секретарі Володимир Цимбала і Михайло Черешньовський та Б. Снігур і В. Протасик. Доповідь про організаційний стан монтреальської округи виголосив гол. секретар УНСоюзу Я. Падох. Він подав числа, які вказували на дотеперішній розвиток і ріст округи. В останньому часі поміж двома конвенціями число членів Відділів Округи зросло на приблизно 30%. Цей ріст поставив округу поміж найбільше надійні округи всього союзу. Ще минулого року округа мала гарний приріст, але в цьому році занедбалася в праці і постійний приріст членів дуже сповільнився. Головний секретар вказував на причини того стану та подав свої завваги, як його змінити на краще. Особливо уважно проаналізував він акцидентову грамоту, яку УНСоюз щойно в цім місяці віддав до ужитку громадянства. Найбільш успішним в цьому році в акції збільшування членства є секретар 471 Відділу Володимир Цимбала. До часу зборів він здобув 15 членів, а на зборах передав представникові Екзекутиви нових 10 аплікацій. Збори, які закінчилися пізно вночі, винесли постанову використати останні три місяці року на те, щоб повністю виконати призначену Окрузі квоту но-

(Закінчення на стор. 4-ій)

СССР ЛЯКАЄТЬСЯ, ЩО ПЕЙПІНҐ ОСЯГНЕ АТОМОВУ ЗБРОЮ

НЕМА ВИГЛЯДІВ НА СХІДНЬО-ЗАХІДНЄ ПОРОЗУМІННЯ

Об'єднані Нації. — Враження з останніх західньо - східніх контактів таке, що Совєтський Союз найбільше лякається швидкого розвитку атомової зброї в комуністичному Китаї. Західні обсерватори в Москві припускають, що одною з найголовніших причин, СССР погодився на частинне припинення ядрових детонацій, була надія, що Комуністичний Китай підпише також атомовий договір. Тим часом Комуністичний Китай не тільки прилучився до того договору, а розпочав завзяту кампанію проти нього, як проти „капітуляції'' перед Заходом та „зради соціялізму''. Оця распря всередині міжнародного комуністичного руху, постійні китайські атаки проти Хрущова і його політика, як також нові великі харчові труднощі в Совєтському Союзі складаються на ситуацію, в якій Совєтський Союз не квапиться до будь-якого нового „співіснувального'' договору з Америкою та іншими західніми країнами. Цим американські керівні кола пояснюють собі нехіть Андрея Громика розглядати поважно по суті будь-котру більшу міжнародну проблему, що становить предмет холодної війни. В минулу суботу британський міністер закордонних справ лорд Гюм і державний секретар Дін Раск мали довгу нараду з Громиком в Ню Йорку. На вівторок 1-го жовтня був призначений „діловий сніданок'' Громика у лорда Гюма, а на середу 2-го жовтня „діловий обід'' у Раска. Під кінець цього тижня або в наступному тижні Громико буде прийнятий президентом Кеннеді. Тоді-то остаточно вияснеться, чи можна сподіватися якогось „дальшого кроку на шляху до миру'', як поетично висловлюються коментатори, що натякають на згаданий вчорі атомовий договір, як на такий „перший крок''. Покищо ніщо не вказує, що Москва готова в будь-якій справі поступитись настільки, щоб можна було дійти до порозуміння, чи то в ділянці військовій, чи політичній. Громико — твердять газети — в суботнішній зустрічі з Раском і Гюмом — навіть не заторкував пакту безпеки, що його СССР хотів би мати з Заходом. Не заторкувано теж зовсім справи Німеччини й Берліну, яка є центральною проблемою холодної війни. Зате Дін Раск буцім-то рішений енергійніше натискати, щоб Москва відкликала свої війська з Куби. Громико буцім-то усвідомлює, що перебування совєтських військ на Кубі є головною перешкодою для осягнення Москвою будь-якого поважнішого порозуміння з Америкою.

Західня Німеччина настоює на залишення в ній військ ЗДА

Бонн. — Західньо-німецький міністер закордонних справ д-р Ґерґард Шредер, який був у минулому тижні у президента Кеннеді, передав йому становище західньо-німецького уряду, щоб ЗДА не відкликували тепер ніяких своїх військ з Західнього Берліну, ані з Західньої Німеччини. Зокрема річ ішла про те, щоб таке відкликання не сталося без попереднього порозуміння між Вашинґтоном і Бонном. Америка має тепер в Західній Німеччині 230.000 війська і плянувала відкликання 40.000 війська з уваги на відплив до Европи американської валюти на утримання отих військовиків. З цієї самої причини переводиться тепер зменшення так званих комунікаційних станиць на терені Франції, де є головні склади постачання для всіх збройних сил ЗДА в Европі. Однак західньо-німецькі політичні чинники вважають, що приявність американських військ на терені Німеччини є найголовнішим відстрашувальним бар'єром проти будьяких аґресивних совєтських плянів і має дуже позитивний психологічний вплив на всю політичну атмосферу в Західній Німеччині, а через те й на постійну високу господарську коньюнктуру. Німці лякаються, що відплив американських військ назад за океан спричиниться до стривоження, підбадьорить большевиків та збільшить шанси політики французького президента де Ґоля, яка змагає до „відірвання Европи від Америки'', ніби під гаслом повного усамостійнення Европи, а насправді з небезпекою, що Европа може опинитися ізольованою.

Противники президента де Ґоля хочуть створити спільний фронт

Париж. — Французький президент Шарль де Ґоль вернувся до Парижу після 5-денної — вже 20-ої з черги від свого приходу до влади — подорожі по провінції, де він у різних містах і містечках виголошував промови задля скріплення позицій власної і свого режиму. Цим разом головними мотивами всіх його виступів було проповідування конечности зберегти повну незалежність Франції „від будь- котрої з двох світових монополій, ЗДА або СССР'', та розбудови власної атомової потуги. Де Ґоль заявив був, що Франція далі належатиме до Об'єднаних Націй, але не буде повинуватись таким їх постановам, які будуть суперечити її інтересам, та що Франція, далі належучи до НАТО, є проти „інтеґрації'' збройних сил того Атлантійського Союзу. Де Ґоль заповів теж недвозначно, що кандидуватиме знову на президента Республіки. Саме з уваги на ту його заяву, його противники з різних демократичних партій, головно з Радикальної партії, проповідують потребу створення одної партії на місце кількох попередників, задля концентрації опозиційних сил.

У СВІТІ

● **Московське радіо** заперечило вістку, що її подали албанські комуністи, наче б першого совєтського віце - прем'єра і здогадного наступника Хрущова, Флора Козлова, „вичищено'' з совєтської державно-партійної верхівки. Московське радіо твердить, що в травні ц. р. Козлов важко занедужав, а в липні відвідав його комуно-мадярський прем'єр Янош Кадар.

● **Комуно - болгарський прем'єр** Тодор Жівков назвав минулий рік „нещасливим роком з різного погляду''. В першу чергу він мав на увазі погіршення господарських відносин в Болгарії: брак подостатком електричного світла, сирівців, харчів і наводнення в часі посухи. Болгарський комуністичний ватажок таврував „брак дисципліни і недбальство'' своїх земляків.

● **Італійський міністер** закордонних справ Аттіллльо Піччіоні закинув у своїй промові в Генеральній Асамблеї Об'єднаних Націй в минулу п'ятницю Австрії, що це з її вини не відбулись переговори в справі введення автономії для заселеного австрійськими німцями Південного Тиролю, бо Австрія, мовляв, не зуміла чи не захотіла приборкати своїх людей, які постійно переводять акти терору на території Італії.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc., 81-83 Grand St., Jersey City, N.J.
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
Subscription Rates: One year $12.00; six months $6.25; three months $3.25.—Jersey City & Foreign Rates: One year $14.00; six months $7.5;0 three months $4.00. For UNA members monthly 65¢
Передплата: На рік — $12.00; на пів року $6.25; на три місяці $3.25. — В Джерзі Сиѓі і закордоном: — На рік $14.00; на пів року $7.50; на три місяці $4.00. — Для членів У. Н. Союзу, чоловіків і жінок — 65 центів місячно. — За кожну зміну адреси платиться 10 центів.
Чеки і mony orders виставляти на: "Svoboda"
Статті і дописи, підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.
Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N.J.

Єдина Христова Церква

Полум'яним закликом до єдности у совісті, у вірі і в Церкві відкрив Папа Павло VI минулої неділі другу сесію Вселенського Собору Католицької Церкви. Ідучи слідами свого великого попередника, Івана XXIII, він не тільки не сказав ні одного слова, що могло б вразити не-католиків і пошкодити атмосфері, в якій слід шукати шляхів до „повного — як він заявив — погодження" між Християнськими Церквами, але й заповів поширення „у належному часі" завдань Секретаріяту для Сприяння Єдності Християнських Церков навіть на не-християнські Церкви, які визнають одного Бога, як мохаммеданська і мойсеєва. Виявляючи якнайкращу волю у справі замирення в християнському світі, Папа визнав у принципі, що вина за трагічне роз'єднання в 1054-му році була по обох сторонах, і просив прощення за вину Риму в цьому лихові і висловив вибачення спричинникам кривд Католицькій Церкві. Ствердивши, що „треба бути реалістами", Папа признав, що на шляху до церковної єдности стоять великі труднощі, і закликав до терпеливости у змаганні до цієї цілі. Але він висловив глибоке переконання, що „те, що нині є тільки надією, завтра може статися дійсністю".

Головним арґументом Папи щодо конечности мати єдину Христову Церкву є існування єдиного Бога і віра в Нього. Найбільшу надію на успіх старань в осягненні церковної єдности покладають звеличники її ідеї на те, що недавно підкреслив Митрополит Иосиф Сліпий — багато закидів, роблених на адресу католицизму „вже належать до історії, і тому повинні залишитись без значення". Багато інших закидів стануть безпредметними, коли помалу, в дусі примирення, будуть обмірковувані, дискутовані й злагіднювані ті моменти канонічного й організаційного характеру, які становлять найбільший предмет спорів. Ще кілька років тому трудно було, наприклад, одверто писати про можливість ревізії встановленої в 1870-му році на Першому Ватиканському Соборі догми про непомильність Папи у справах віри і моралі. Нині вже широко говориться про можливості якщо не скасування, то послаблення цієї догми вже в короткому часі, коли дійсно Вселенський Собор проведе децентралізацію внутрішнього правління у Католицькій Церкві, щоб необмежену владу і відповідальність Папи і Курії передати частинно єпархіяльним владикам. Ще кілька років тому годі було й подумати щоб 10 Православних Церков рішили звернутися до Ватикану в справі проведення „розмов", як це сталося тепер.

Очевидно, зміни історичних традицій, звичаїв, законів і організацій не відбувається протягом ночі, року і навіть десятків років. Але й старання осягнути єдність у Христовій Церкві не тривають від нинішнього дня. Ці старання приспішив хід історичних подій, який спричинив затяжний змаг між віруючим у Бога світом і світом безбожництва і зродив смертельну загрозу для людства у вигляді атомової зброї. Великі постаті не являються з пустки, — вони приходять як логічна вимога часу. Такою логічною вимогою стали великі постаті Пія XI, Пія XII, Івана XXIII і тепер Павла VI. Вони доказали, що можна, не розпоряджаючи дивізіями, мати більшу силу, як найчисленніші збройні когорти сатрапів. Ідея церковної єдности мала і має багатьох противників, чужих і власних консерватистів, непримиренників. Як усі великі ідеї, і ця ідея вимагає визначних мужів з відвагою, з широким серцем і ясним розумом. Недільний виступ Папи Павла VI засвідчив, що на Апостольському Престолі засіла людина великого формату для добра всіх віруючих.

Прислуга гнобителям

Відомий американський ілюстрований журнал „Лайф", що появляється кількамільйоновим накладом щотижня, видав з датою 13-го вересня спеціяльне число, присвячене відвідинам його кореспондентів і фоторепортерів у Совєтському Союзі влітку 1963 року. Як виходить із заяв Видавництва і Редакції „Лайфу", авторам і ілюстраторам цього числа було поставлене завдання: показати реальне совєтське життя.

Задум і інтенція цієї корисної й актуальної з різного погляду ініціятиви заслуговували б в засаді на признання, якби не його переведення, яке звело нанівець саму ідею таких відвідин. Бож, замість показати справжню совєтську дійсність, „Лайф" у своєму „спеціяльному числі" дав підмальований, однобокий, фальшивий образ тієї дійсности.

Абстрагуючи від ствердження про наявність в СССР тоталітарного ладу в редакційній статті п. н. „Чому нам треба робити діри в залізній завісі?" та деяких критичних завваг щодо незадовільної ситуації в совєтському сільському господарстві і легкому промислі, — всі інші матеріяли, особливо ж ілюстрації, показують щоденне життя в Совєтському Союзі в так збагаченому вигляді, що його благ можуть позаздрити людям із СССР навіть середньозаможні громадяни ЗДА. Згідно з надрукованими в цьому числі даними, будівництво мешканевих домів у Москві й інших великих містах СССР розгортається з небувалим в історії розмахом, хоч більшість населення мешкає ще й досі, як свідчать подорожні по СССР, у злиденних, роками не ремонтованих домах, тиснучися не раз з цілими родинами в одній кімнатці, без окремої кухні чи лазнички.

Великий репортаж, ілюстрований багатьма фотографіями, розповідає справжні чудеса про українську родину Лозованів, яка живе у Москві: про їхні достатки, про їхнє чотирикімнатне мешкання з лазничкою, усе на п'ять осіб, про телевізію, холодильник й інші вигоди; про те, що на літо виїжджають Лозовани до батьків голови родини, пенсіонерів у Виннищі, які живуть в окремому домі з трьох кімнат та кухні і мають садок і т. д. Про те, що такими благами користуються в СССР яких два-три відсотки населення, в розповіді про Лозованів не згадано. Окремий, подібного характеру, захоплений репортаж присвячено перебуванню совєтських дітей у різних літніх таборах. Доповнює ці репортажі стаття про гостинну Грузію, де, як твердить автор, люди „леґендарно" п'ють і темпераментно танцюють, як теж репортаж про молодого московського творця мод і чудові сукні, що їх він уводить в совєтський побут.

Завершують цю частину „реального життя" в СССР ілюстровані в усіх кольорах сторінки про їстівні розкоші в Азербайджані, Грузії, Узбекістані, РСФСР з їх чуреками, пловами, шашликами й ікрою, з українськими ковбасами, київськими котлетами й вином „Оксамит України" в Україні.

Крім цих „реалітетів", у спеціяльному числі „Лайфу" займають окреме місце статті про совєтську економіку, побудову комуністичної партії й уряду і портрети Хрущова і його соратників Брежньова, Малиновського, Ілічова і Суслова, зроблені першорядним фотографом в кольорах, великого формату. В такому пишному виконанні не бувало таких фотографій навіть у совєтських ілюстрованих журналах.

Коротко кажучи, „Лайф" опублікувавши на своїх сторінках показані йому казкові „потьомкінські села" в рабовласницькій імперії безприкладної нужди і колоніяльного визиску, добре прислужився гнобителям у Кремлі.

М. Прокоп

НЕСПОКІЙНА УКРАЇНСЬКА МОЛОДЬ

Відкритий наступ на свободу літературної і мистецької творчости в Совєтському Союзі, що почався в грудні минулого року і продовжувався до літа цього року, ніби притих. Але в українській совєтській пресі далі появляються статті, які вказують на те, що боротьбі українських літераторів і мистців співчувають ширші кола молоді, і що що взагалі серед української молоді, зрештою, як і серед молоді інших народів СССР, відбуваються процеси, які хвилюють вождів комуністичної партії.

Ось деякі приклади:

У газеті „Радянська Освіта" з 7-го вересня цього року надруковано статтю секретаря Львівського промислового обкому партії, В. Маланчука, в якій він пише:

„Навесні цього року група молодих людей Львова, серед них і кілька студентів політехнічного та медичного інститутів, захопившись рок-н-ролами й твістами, обравши собі за взірець горезвісного „короля джазу" Прislі, поступово почала сповзати на край безодні. Втручання громадських організацій міста зупиняло цих молодиків: вони визнали і усвідомили помилковість і шкідливість своєї поведінки. Але на зборах, які обговорювали вчинки та поведінку групи молоді, товариші слушно зауважували: як могло трапитись, що юнаки і дівчата, виховані в радянських школах і вузах, в колективах, схибили, почали нехтувати найсвятішим — повагою до свого народу, суспільства.? Свідками їх збіговиськ були родичі, сусіди..."

Варто відмітити, що автор цих слів відомий з того, що в травні ц. р. алярмував у московській „Правді" у зв'язку з тим, що в західніх областях України далі діють „українські буржуазні націоналісти". А в журналі „Комуніст України" за червень ц. р цей же Маланчук надрукував статтю „Партійна організація і творча інтеліґенція", в якій бив на сполох з приводу інших „молодиків" у Львові, цим разом серед мистців. Він писав:

„У Львівському інституті прикладного і декоративного мистецтва появилась група „теоретиків" формалістичного напрямку. Питання про це відразу стало предметом спеціяльного обговорення на бюрі обласного комітету партії. Було вжито заходів до оздоровлення обстановки в інституті, зміцнення викладацьких кадрів. Не можна було довірити виховання нашої творчої молоді людям, які намагалися повести її облудним шляхом". Гостра, принципіяльна розмова, що відбулася в обласному комітеті партії, а пізніше була перенесена в студентську авдиторію, в творчі спілки, не пройшла намарне. В діяльності інституту сталися істотні зміни".

Маланчук нічого не каже про те, які це були „заходи", що їх вжили у відношенні до львівських мистців, але його висновок, що таким людям „не можна було довірити виховання молоді", змушує здогадуватися, що виховників, в найкращому разі, усунули з посад.

Як свідчить совєтська преса, подібні явища мають місце не тільки в західніх областях. У „Робітничій Газеті" з 24-го серпня ц. р. надруковано передову, також присвячену неспокійній українській молоді та здогадним небезпекам, які цій молоді загрожують. В ній знаходимо такий уступ:

„Напевно поведінка малої групки молодих робітників Винниці спочатку викликала лише посмішку. Кілька юнаків і дівчат просторікували про обов'язок, про політику, про наше життя, і самі не помічали, як все це прямою дорогою веде їх у полон буржуазної пропаґанди. Правильно зробив робітничий колектив, що завдав доброго прочухана молодим людям, які збочили з правильного шляху, став на перешкоді їх падінню в обійми ворога".

Подібно, як Маланчук, автор цієї статті не каже, як виглядав „прочухан" для молоді, але можна сподіватися, що справа не скінчилася на самому тільки переконуванні „винних", і до того ж „переконував" їх не „робітничий колектив", але компетентні для таких справ „органи".

Висловом страху за молодь треба уважати також такі слова, що їх сказав на липневому пленумі ЦК КП України перший секретар комсомолу України Ю. Єльченко: „Відсутність в окремих молодих людей розуміння законів суспільного розвитку приводить до того, що деякі з них неправильно оцінюють явища і події, шукають легких шляхів у житті".

Вкінці треба навести голос журналу „Хлібороб України" (за серпень ц. р.), призначеного передусім для колгоспного селянства, отже й для селянської молоді. В передовій цього журналу також багато нарікань на сучасну молодь, яка, мовляв, не шанує „досягнень соціялізму", не доцінює жертв попередніх поколінь, прагне до вигідного життя тощо. У висновку в статті пишеться: „Такі молоді люди, як правило, найчастіше попадаються на ґачок всіляких буржуазних проповідників, піддаються їх аґітації... Наш обов'язок — оберегти молодь від будь-яких злих, чужих комуністичній ідеології впливів".

Треба пам'ятати, що молоді люди в Україні і в інших совєтських республіках — це у великій мірі члени комсомолу, кандидати в члени партії; всі вони виховані у комуністичних умовах і перебувають під безперервною контролею влади. Але водночас ця молодь освічена, вона живо спостерігає усе, що діється довкола неї, вона знає вже дещо про зовнішній світ, порівнює дійсність, в якій їй приходиться жити, із становищем молоді вільних народів, і, у зв'язку з цим, починає ставити питання, хоче дискутувати.

Цю молодь, безперечно, не може не цікавити, чому культурні суспільства, що їх творять усі народи просторої совєтської імперії, позбавлені основних громадянських свобід, чому не дозволено громадянам СССР свобідно виїздити за кордон, виписувати закордонну пресу і літературу, чому про те, як писати вірші й писати повісті чи як малювати картини, мають рішати не літератори і мистці, але партійні наставники, часто дуже далекі від розуміння мистецтва; чому по сорока шести роках соціялізму в СССР його громадянам бракує городини, овочів, мануфактури, чому багатий на родючу землю Совєтський Союз мусить купувати пшеницю в Канаді і Америці.

А молодь не-російських народів, може, крім цього, питати ще, чому в добі повної ліквідації колоніялізму Україна, Білорусь, Грузія мають все це бути „менше рівними" від Росії, чому ніде в світі, а тільки в Совєтському Союзі проповідують антинародні теорії „злиття націй" і ін.

Такі є питання та домагання, що їх піднімають сьогодні молоді громадяни Совєтського Союзу. І це хвилює вождів КПСС і вони раді б закрити рота кожному, хто такі питання ставить чи хоч би на них натякає, дармащо йде тут про найбільш основні, природні права кожної людини і нації. Правда, на словах керівники комуністичної партії ніби антисталіністи, вони часто згадують про погані наслідки „культу особи", терористичні методи Сталіна, але в їхній філософії правління лишилось ще чимало з хворобливих уявлень того параноїка. Звичайно, до такої спадщини вони зовсім не признаються. Тому, щоб оправдати свій наступ на молодь, вони придумують такі страхополохи, як те, що, мовляв, молода людина, яка танцює рок-н-рол, „скочується на дно безодні"; що мистець, картина якого не припадає до вподоби партійного наставника, — „паплюжить народну традицію"; що робітники, які говорять про політику, „попадають у полон ворожої пропаґанди"; що українці, литовці чи латиші, які ставлять питання рівности з Росією, — це „буржуазні націоналісти".

Треба сумніватися, чи такою дешевою аґітацією зможе Кремль закрити правду про широку хвилю молодечої стихії, яка заявляє про свої права на політичну, соціяльну і національну свободу.

Ярослав Падох

ПРИВІТ З ВІЛЬНОЇ ЧУЖИНИ БРАТАМ НА НЕВІЛЬНІЙ ЗЕМЛІ

Слово на бенкеті після дедикації площі під пам'ятник Тарасові Шевченкові у Вашинґтоні

Сьогодні, за згодою Конґресу й Президента ЗДА, ми взяли в наше посідання клаптик землі тутешньої столиці, щоб прославити батька українського народу, Тараса Шевченка. Ми зайняли мостовий причілок, щоб з нього піти походом на здобуття зрозуміння й прихильности цього великого краю для справи визволення України. Адже тут, на цій землі, здобували нову долю для своїх народів де Валера, Масарик, Падеревський... У столиці цього волелюбного краю відтепер обстоюватиме права своєї, все ще поневоленої, нації — Шевченко.

Не в Києві й не у Львові, але в далекому Вашинґтоні, не наказаними й вимушеними, але вільними словами й ділами готується вільна українська громада святкувати 150-ті роковини з дня народження Шевченка.

Ста років від смерти Шевченка не вистачило на те, щоб завести на Україні праведний Вашинґтонів закон. Ста п'ятдесяти років від його народження не було досить, щоб вільний Київ міг вислати свого державного посла до вільного Вашинґтону. І ось ми — американські українці — вводимо до нього свого амбасадора, мовчазного посла, бо чи може іншого послати взята в ясир країна?

Незабаром на сьогодні поблагословленій площі стане монумент Шевченка.

Попри нього проходитимуть чужинці, для яких обличчя й саме ім'я Поета будуть неначе привітом із сонячної України, а може для декого — її символом, маніфестом її пов'язання із вільним християнським Заходом, яким правлять закони гуманности, справедливости й свободи.

До нього приходитимуть нащадки Шевченкові, щоб з цілющої криниці його творчости та з неперевершеної героїки його життя зачерпнути, мов шоломом води з Дону, нової сили і снаги для виконування його заповіту, щоб перед обличчям того, хто повне сторіччя був для них „совістю й законом", мовчки відновити присягу на вірність своїй далекій, з кожним еміґраційним роком дорожчій, батьківщині.

Цей пам'ятник буде привітом з далекої і вільної чужини українським братам і сестрам на рідній, невільній землі, які, по старому царському й новому совєтському указах, знову мовчазно стрічатимуть 150-річчя Шевченкових народин, як зустрічали в 1914-му році його сторіччя. З погордою слухатимуть вони партійних літераторів і літературних партійців, як вони славитимуть Тараса Григоровича за його „вірність Москві", „любов до старшобратнього російського народу", „захоплення передовою російською культурою", „доглибне безбожництво" і все, все те, що на потребу Кремля. Все, що найглибших основ фальшує духовий образ цього незрівнянного борця за волю, глибокого визнавця найвищих чеснот Христових.

Сподіваймося, що вільне слово Шевченка і про Шевченка з цього вільного світу, від вільної української заморської громади, дійде до них й що воно і вашинґтонський пам'ятник Поета скріплять нашу духову єдність, якої ні час, ні ворожі кордони не всилі розбити.

Пам'ятник, що стане тут, у столиці, це пам'ятник не тільки Шевченкові. Це водночас монумент національній свідомості, працьовитості й жертвенности його земляків, які, хоч здалека від України, а то й народжені поза нею, залишились вірними Шевченковому наказові служити своєму народові. Це їхніми пожертвами й трудами будується цей пам'ятник. Пожертвами й трудами тридцяти тисяч зразкових українських громадян, в тому числі тисяч школярів і студентів. До них прилучаться ще нові тисячі, ввесь український свідомий загал, бо здвигнення пам'ятника це національний перепис американських українців, мірило їх прив'язання до Шевченка, показник їх відданости Україні. Хто з нас схоче — і зможе — стати тепер осторонь від Шевченківської громади?

Бо головне значення сьогоднішнього свята не в присвяченні місця під памятник Шевченкові, але в нашім відновленім присвяченні себе Шевченкові. А Шевченко — це Україна.

На дискусійну тему

Прочитавши в „Свободі" з 17 вересня статтю п. П. Чуйка „Виховні проблеми української еміґрації", хочу додати кілька своїх спостережень.

Шановний автор обвинувачує в першу чергу родину за те, що вона не вміє втримати нашу молодь при українській нації. На мою думку, причина тут не в родині. Проти виховання дитини батьками діють три протилежні сили. Дитина, як тільки починає відвідувати школу, стає предметом конфліктних течій, які впливають на формування її характеру. Крім батьків приходять тепер школа, церква, товариство. На жаль, ці чинники не сприяють вихованню в національному дусі: у школі головною мовою є англійська, в багатьох наших церквах англійська і в товаристві також англійська.

В американській школі у дитині плекають почуття любови до Америки. Це дуже добре, але ми повинні мати противагу, яка, крім любови до Америки, плекала б любов до України. Ця противага, родина — заслаба і, бачачи, що не може конкурувати з сильнішими противагами, вона капітулює.

Найкращий доказ, що оточення, а не родина, є причиною денаціоналізації наших дітей, це те, що діти в передшкільному віці, коли ще не зазнають на собі іншого впливу, крім впливу родини, говорять по-українському.

Коли ми приходимо до дитячого садка, то чуємо тільки українську мову, але в міру того, як діти підростають, українська мова переходить у них на другий плян, а англійська — на перший. Це невірно, що діти в передшкільному віці говорять по-українському тому, що не вміють по-англійському. Майже кожна дитина знає англійську мову, бо ходить до американського передшкілля, має знайомих американських дітей, але вона знає, що вдома говорити треба посвому, а в чужому товаристві по-англійському.

Часто зауважуємо, що діти до батьків або в їх приявності говорять українською мовою, а як тільки батько чи мати відвернуться, переходять на англійську. В коледжі мене дуже дивувало, коли студенти - українці, мої товариші, знаючи, що я українка, зверталися до мене англійською мовою.

Зустрівши якось двох українських дівчаток, що говорили між собою по-англійському, я запитала їх, чому вони не говорять по-українськи. Одна з них відповіла: я б говорила, але з мене сміються; а друга сказала: бо так усі говорять.

Тому, коли ми хочемо затримати нашу молодь при українстві, то в першу чергу мусимо дати більше української душі в нашій церкві, школі і товаристві. Не лише сухої історії України, її географії чи літератури, а й української душі, щоб дитина відчула, що вона в українській церкві, в українській школі. А знання українознавства прийде тоді легко.

Надія Острук-Лученко

● Під час відзначування Дня Покути жидівські рабіни в Ню Йорку пригадували своїм вірним, що „Йом Кіппур" пригадує жидам про їх відповідальність у відношенні до себе самих, до громади, до народу і до Бога, бо „наука може продовжити людське життя, але вона не може надати життю вартости й доцільности". Чим більші наші фізичні успіхи, і чим менше мусимо працювати на хліб, тим ясніше розуміємо, що нашою основною проблемою на землі — є духовна проблема.

Євген Блакитний

ВАСИЛЬ ГРИГОРОВИЧ КРИЧЕВСЬКИЙ

(До десятиліття з дня смерти)

(10)

Софія була врятована лише тому, що роботи в ній Моргілевського та його останні відкриття і нові розчищені фрески звернули увагу найбільших візантіологів світу, які на той час почали один за одним Софію відвідувати. Ернста та Макаренка заарештовано й знищено. Моргілевського, з огляду на часте відвідування Софії закордонними вченими та його широку популярність серед них — чіпати не наважились, лише обмежили його діяльність, стягнувши групу російських візантіологів, які фактично перебрали всі роботи в Софії. А Василеві Кричевському доручили продовжувати працю над проєктом музею на могилі Шевченка, перші варіянти якого він зробив ще навесні 1933 року. Цей проєкт в українському стилі він робить разом із своїм учнем та асистентом архітектом Петром Костирком. Роботу Василя Григоровича беруть під сувору партійну контролю, — змушуючи його ввесь час переробляти, замінювати елементи, характеристичні для українського стилю, елементами, які відповідали б офіційному стилеві соціялістичного реалізму. Лише як декоративний елемент дозволялось уводити де-не-де український орнамент.

На одному із засідань в Центральному комітеті партії під час чергового розгляду проєкту, коли Косіор повчав Василя Кричевського, що саме треба викинути та як треба зробити, останній, не витримавши, відповів, що, хоч він сам добре вміє стригти, але ніколи б не наважився вчити кваліфікованого голяра, як треба стригти. Косіор, почервонівши, замовчав. Він сам змолоду був голярем і добре зрозумів натяк.

Та навіть коли вже процензурований та обкраяний проєкт був затверджений і вже почалось будування, секретар Спілки Архітектів України, Машков, за партійним наказом виступив у московській пресі із статтею „Вилазка буржуазных националистов", з твердженням, що проєкт Кричевського — контрреволюційний, бо в основі його пляну лежить замаскований хрест, що його українські буржуазні націоналісти хочуть покласти на могилу Шевченка. Будування припинили і почали слідство. Чим би це все скінчилося для Василя Кричевського, коли б на одному із засідань в ЦК партії одному з високих партійців (не пригадую вже кому) не здалося, що плян будинку більше скидається на молот, аніж на хрест. Цей епізод мало чим різниться від середньовічного полювання інквізиції на відьом.

Будинок музею на могилі Шевченка був закінчений не в такому вигляді, як запланував його Василь Кричевський. Фасад був оголений, позбавлений чудесної української орнаментації, яку Василь Григорович запроєктував. Я бачив його проєкти вітражів до цього будинку. Шістнадцять років пізніше я побачив такі самі композиції вітражів, зроблені 1951 року Генрі Матісом для його знаменитої каплиці „Розер" у Венсі, Франція. Я був здивований такою схожістю. Той самий мотив листяного орнаменту, той самий кольорит, те саме трактування, лише композиції Кричевського були більш монументальні, зібрані й стильові.

У 1940 році з нагоди надання Василеві Григоровичу звання „Заслуженого діяча мистецтв", а також доктора мистецтвознавчих наук — влаштовано в Києві ретроспективну виставку його робіт. Виставка відкрилась навесні, в будинку Історичного музею. Характеристично, що на відкритті виставки нікого з офіційних представників уряду та партії не було. Не було також і офіційних представників мистецько-літературного світу і Комітету в справах мистецтв. Зібралась лише маленька групка членів родини і близьких учнів та друзів майстра. І вже зовсім несподіваною й приємною була поява Юрія Яновського, який у теплому, зворушливому слові, від свого імени привітав Кричевського, назвавши його своїм духовим наставником та вчителем. Так, з одного боку надаючи Василеві Григоровичу високі звання, з другого уряд з одвертою цинічністю демонстрував своє вороже ставлення до його творчости.

Війна захопила Василя Григоровича на 69-му році його творчого життя. З великим трудом щастить йому уникнути примусової евакуації на Урал, чи десь до центрально-азійських республік, куди вивозили більшість українських мистців та науковців. Німецьку окупацію Кричевський аж до осени 1943 року перебував у холодному й голодному Києві. Вибухи замінованих совєтами при відступі житлових кварталів міста, велика пожежа, що охопила всі центральні дільниці — змушують Кричевського залишити будинок, де він жив. У новому мешканні, яке пощастило знайти — великому, холодному й непривітному — перебув він люту зиму сорок першого року. Щоб трохи зогрітись в неопалюваному помешканні, Кричевський малює гарячі, напоєні сонцем, краєвиди Криму.

Восени 1943 року, разом з усіма втікачами, Василь Григорович залишає Київ, ідучи в Невідоме. Я не буду спинятись на всіх етапах його тяжкої й останньої мандрівки. Всі ми пройшли крізь згарища війни по широких світових шляхах та роздоріжжях, несучи за собою в валізах залишки злиденного життя. Але Василь Григорович навіть не мав що нести. Валізи його з цінними рукописами та матеріялами вкрадено відразу на двірці в Києві, а скрині з малярськими працями загинули на Словаччині. Це була друга, остання й непоправна, втрата творчого доробку Кричевського. Він стоїчно переніс цей страшний удар, не втратив енерґії і ще з пам'яті намагався дещо з втраченого поновити.

Переїжджаючи різними місцевостями Німеччини, Чехо-Словаччини, Австрії, Франції, Василь Кричевський змальовує все, що можна змалювати. Час репатріяції він перебуває в Парижі, де йому допомагає його старший син, також маляр, — Микола Кричевський, який жив там постійно.

В 1947 році, коли Василеві Григоровичу трапилася перша нагода, він з донькою та дружиною виїздить до Каракасу у Венесуелі. Це вже була остання подорож 75-літнього майстра.

В незвичному, гарячому, тропічно-вогкому підсонні Венесуелі Василь Григорович продовжує працювати, бере участь у виставках в Каракасі та виставках українських малярів в Америці. Досконало знаючи всі характеристичні особливості українських хат та внутрішнє устаткування їх інтер'єрів, він готує видання етнографічно-архітектурного альбому. Також працює над ілюстраціями до творів Гоголя. В далекій Вене-

(Закінчення на стор. 4-ій)

ЖОВТЕНЬ — МІСЯЦЬ ФОНДУ „ВЕСЕЛКИ". ДОПОМОЖІТЬ „ВЕСЕЛЦІ" ПРОЯСНИТИ ДУШУ УКРАЇНСЬКОЇ ДИТИНИ! ВИШЛІТЬ СВОЮ ПЕРЕДПЛАТУ І ЩЕДРУ ПОЖЕРТВУ НА ЇЇ ВИДАВНИЧИЙ ФОНД!

Українське життя в Сан Франсіско

Каліфорнія є найбільшим щодо гисла населення стейтом. Це вона завдячує доброму кліматові та природним багатствам. Щороку понад 600 тисяч людей прибуває до Каліфорнії з інших стейтів. Певно, що й не один українець призадумується над тим, чи йому не треба б теж переїхати на сталий побут до Каліфорнії. Тим людям потрібні інформації про українське релігійне та громадське життя в Каліфорнії. Завдання цієї статті є об'єктивно з'ясувати українське життя в північній частині Каліфорнії, в Сан Франсіско й околицях.

I. Релігійні віроісповідання.

Українці Сан Франсіска й околиць належать до різних віроісповідань, є між ними католики, православні, баптисти та адвентисти.

Українська католицька група створила в Сан Франсіско місію в 1951 р. Душпастиром був о. Константин Бердар, обов'язки секретара виконувала пані Софія Гречаник-Підгірна. Отець К. Бердар приїздив до Сан Франсіска з Анджелесу раз у місяць, відправляв Богослуження та відбував наради з місцевим Церковним Комітетом. У 1957 р. Архиєпископська Канцелярія призначила о. д-ра Андрія Микиту парохом Сан Франсіска, який до нині управляє парафією. У цьому ж році парафія купила дім, вже сплачений. Дім цей пристосовано для відправ Богослужень. Є там теж кімнати, в яких світські організації відбувають збори. От. д-р А. Микита видає кожного місяця Бюлетень. Адреса:

Ukrainian Catholic Church, 857 Girard Street, San Francisco, California.

За старанням д-ра Володимира Дроздюка українці в Сан Хозе створили 28-го липня ц. р. нову українську католицьку місію. Душпастиром її є о. д-р. А. Микита, який кожної неділі приїздить із Сан Франсіска та відправляє Службу Божу о 12.30.

Українська Православна Автокефальна Парафія в Сан Франсіско повстала в 1958 р. В 1961 р. парафія купила дім, який перебудовано на церкву. Є там теж залі, в якій світські організації відбувають збори. Число вірних невелике, але жертвенність членів парафії є гідна подиву. Церковна Рада, яку очолює пан Серафим Паньків, організотор цієї парафії, робить все можливе для дальшого розвитку цієї парафії. Значення цієї парафії є дуже важне теж під національним поглядом. З моментом утворення її українці -православні не потребують більше ходити до чужо - національних, а то й нам ворожих, церков. Настоятелем Української Автокефальної Православної Парафії в Сан Франсіско є о. Петро Маєвський, який раз в місяць приїздить з Лос-Анджелесу. Адреса:

Ukrainian Orthodox Church, 1342 Alabama Street, San Francisco, California.

Третьою віроісповідною українською громадою в Сан Франсіско є Перша Українська Церква Євангельських Християн - Баптистів. Це релігійно тісно спосна громада, яка морально держить себе високо. Вірні не п'ють алькогольних напоїв, не курять, не ходять до кіна та не справляють гучних весіль. Члени взаїмно собі допомагають. Вони беруть активну участь у громадському житті, а своїх дітей посилають до Рідної Школи. Спільна молитва відбувається щонеділі в місцевості Бурлінгим, що є віддалена 16 миль від Сан Франсіска. Церковну Раду очолює пан Чарл Недажківський. Адреса:

329 San Jose Avenue, Millbrae, California.

Українські адвентисти (суботники) творять четверту українську віроісповідну групу в Сан Франсіско. Вони вірять в поновний прихід Христа й святкують суботу, не курять, не п'ють алькоголевих напоїв. В Монтайн Вю є їхня друкарня, де друкується теж місячник в українській мові. З цієї друкарні в 1923 р. вийшов багато ілюстрований „Домашній лікар і провідник здоров'я". Це є переклад з англійської мови на 884 сторін. Окремого Дому Молитви українці - адвентисти не мають. Богослуження відбувають з іншими національними групами.

II. Відділ УККА та його діяльність.

На основі правильника для Відділів УККА членами Відділу УККА є поодинокі особи та організації, а тому Відділ УККА є надрядною організацією. Обов'язком Відділу є: а) координувати українське громадське життя, б) влаштовувати національні свята, та в) репрезентувати українську громаду. Ці важні функції Відділ УККА в Сан Франсіско виконує в міру можливости. Від 1960-го року щороку прапор ураїнської державности гордо повіває в Сити Гол в дні 22-го січня. Вже двічі відбулися величаві академії, присвячені Роковинам 22-го Січня, на яких промовляв мейор Сан Франсіска, Джордж Христофер. Святочно при заповненій залі Відділ УККА відзначає в березні Шевченківські Роковини, а в листопаді Роковини 1-го Листопада.

У відзначуванні державних та національних свят велику ролю відграють місцеві українські мистці: Олена Задорожна — сопрано, проф. співу Василь Чайківський, — баритон - композитор Іван Вовк та піяніст Евген Маслюк. Участь цих мистців дає можність Екзекутиві Відділу УККА запросити на нашу імпрезу мейора та інших достойних гостей. За це нашим мистцям належиться повне признання та щира подяка від всіх свідомих громадян. Правильно зробив Відділ УККА, що окремими святочними сходинами відзначив 50-річчя мистецької праці проф. В. Чайківського та дав можність громадянству зустрітися з заслуженим мистцем. Ця зустріч пройшла на високому культурному рівні; взяли в ній участь співпрацівники та учні Ювілята. Проф. В. Чайківський навчає співу, а піяністи І. Вовк та Е. Маслюк вчать гри на фортепіяні. Всі вони мають велику пошану в своїх учнів.

На особливу увагу заслуговує брошурка „Україна", яку Відділ УККА в Сан Франсіско видав англійською мовою накладом 20 тисяч примірників. Частину накладу зразу закупив Відділ УККА в Денвері, якого тодішній голова, пан Корнель Крупський, помагав у редагуванні брошурки. Шість з половиною тисячі примірників цієї брошурки роздано тим, які прийшли подивитися на виступи українських танцюристів з Києва. Ця брошурка є дуже помічною у праці Відділу. Пишучи до американських газет, або до урядових чинників Екзекутива стало прикладає цю брошурку, яка подає найважніші інформації про Україну.

30-ліття великого голоду на Україні Відділ відзначив з користю для української справи. З цієї нагоди Відділ влаштував пресову конференцію, на яку прийшли представники двох найбільших щоденників в Сан Франсіско. На конференції проф. Яр. Славутич, очевидець голоду на Україні, виголосив речевий реферат та давав відповіді на запити кореспондентів. Відділ влаштував теж демонстрацію на вулицях міста Сан Франсіско та Овкленду. В демонстрації взяло участь 19 авт, на яких були прикріплені картони з відповідними написами. У висліді пресової конференції та демонстрації вся преса Сан Франсіска і Овкленду помістила обширні статті під такими наголовками: Прогадують ґеносід в Україні, українці виявляють московський терор, Протестують проти червоного панування і т. д.

50-роковини смерти Лесі Українки Відділ УККА відзначив доповіддю пані Зіни Панасенко на тему „Творчість Лесі Українки" та цікавими спогадами рідної сестри Лесі Українки, пані Ізидори Борисової, яка саме в тому часі перебувала в Сан Франсіско.

Відділ УККА дав ініціятиву до створення місцевого Комітету Пам'ятника Шевченкові. Головою цього комітету, є пан Тарас Цмайло-Кульчицький. Іо цієї пори в Сан Франсіско й околиці зібрано приблизно 1,300 дол.

Відділ УККА влаштовує теж доповіді популярно наукового характеру. Про свою діяльність Екзекутива Відділу УККА інформує ширші круги громадянства Бюлетенем.

Українська колонія в Сан Франсіско й околиці складається з людей з різних областей України та як вже згадано, з людей різних віроісповідань. Теперішня Екзекутива Відділу УККА в Сан Франсіско з однаковою пошаною відноситься до всіх цих груп. Екзекутива намагається приєднати до громадської праці всіх щирих українців. У цій праці Екзекутива натрапляє на великі перешкоди тому, що все знаходяться люди, які зручно використовують розбіжності та, виграючи на них, намагаютьсня поділити українську громаду на окремі табори.

III. Організації Відділу УККА.

Крім вже згаданих українських парафій членами Відділу УККА в Сан Фансіско є такі організації: Відділ Союзу Українок Америки, Відділ Українського Народного Союзу й Товариство Прихильників Народної Республіки.

У Відділі СУА гурвтується активне українське жіноцтво. Головою цього товариства є пані Варвара Кацуляк, під якої умілим проводом товариство виконує свою працю На окрему увагу заслуговують щорічні відзначування Жінок - Героїнь. У цьому році Відділ СУА брав участь у виставці українського мистецтва.

Віддтіл УНС в Сан Франсіско існує 5 літ. Крім своїх питомих функцій обезпеченевого товариства від двох літ виконує помітну громадську працю. Заходом цього товариства відбулися відзначення Героїв Крут та роковин Незалежности Карпатської України. Крім того Відділ УНС влаштовує популярно - наукові доповіді.

Великою акракцією для українців і чужинців була виставка народного мистецтва, яка відбулася від 23-го березня до 7-го квітня ц. р. у приміщенні Української Католицької Парафії. Укр. Кат. Парафія, Відділ УНС та Відділ СУА спільними силами влаштували цю виставку. На виставці були заступлені такі роди народного мистецтва: вишивки, різьби, писанки, килими, народня ноша, мистецькі образи, церковні ризи, ікони та літаратура про Україну в українській та чужих мовах. В часі виставки в вечірніх годинах виголошено англійською мовою реферати:

Впровадження комунізму в Україні — д-р Володимир Оренчук, Українська культура в історичній перспективі — проф. Тарас Лукач, Українська архитектура — Стефан Морозовський і Переслідування Української Церкви — д-р Володимир Дроздяк. Виставку відвідало 500 осіб, поважний відсоток — чужинці.

Товариство Прихильників Української Народної Республіки повстало в Сан Франсіско в 1959 р. Завданням допомагати морально та матеріяльно Українському Державному Центрові в екзилі. Крім тих функцій Т-во Прихильників УНР традиційно щороку відзначає Роковини смерти Симона Петлюри. Ця організація тісно співпрацює з Відділом УККА. Тепер приготовляється до відзначення пам'яті Івана Багряного.

Побажаним було б, що ті організації, які не бажають допомагати Екзекутиві Відділу УККА, принаймні координували свою працю з Екзекутивою Відділу УККА.

Екзекутива Відділу УККА в Сан Франсіско.

МИХАЙЛО О. ДЕРКАЧ

(Посмертна згадка)

5 вересня в Лос Анджелесі, прийнявши св. Тайни, відійшов на вічний спочинок інж. Михайло Олексієвич Деркач, полковник Армії УНР.

Народився він в Лубнях на Полтавщині 26 серпня 1882 р. в старій козацькій родині. Дуже скоро по революції 1917 р. приєднався він до Українського Війська. З частинами ген. Натієва відбув славнозвісний похід на Крим. У р. 1919 з доручення Українського Військового Міністерства перебував у запіллі армії ген. Денікіна, збираючи відомості, потрібні для Армії УНР. В 1920 р. був відряджений для відшукання генерала Олександра Удовиченка, командира 3-ої Залізної Стрілецької Дивізії, що його хворого денікінці перевезли до Одеси. Встановивши контакт з ген. Удовиченком, полковник Деркач допоміг йому відбути ризиковну небезпечну подорож через розташування большевицьких окупаційних військ на Херсонщині і Поділлі до району зосереджування і переформування Армії УНР. Відбувши бої і походи з 3-ою Залізною Стр. Дивізією від травня до листопада 1920, полк. Деркач після відходу Армії УНР на захід від Збруча опинився в таборі інтернованих в Каліші у Польщі.

Не зважаючи на важке моральне і харчове становище Армії УНР в інтернуванні, Покійник, як начальник культурно-освітнього відділу дивізії розвинув жваву вишкільну, розвагову і видавничу діяльність. Він згуртував біля відділу молоді завзяті талановиті одиниці, розуміючи потребу захоронити їх для дальших змінених форм боротьби за Україну. З його допомогою почав там воходити журнал „Веселка", де між іншим співпрацювали поет Є. Маланюк, громадський і політичний діяч С. Довгаль та інші.

Чехословаччина і Німеччина були дальшими етапами життьового шляху полк. Деркача. За останнього повоєнного етапу европейської еміґрації він керував робітничим відділом, що працював для американської окупаційної влади в Німеччині.

Прибувши до ЗДА у віці, коли звичайно прийнято думати про відпочинок, він відкидає цю думку і з властивою Йому енерґією стає на працю у Ґудвілл Індастріс, що дає заняття старшим громадянам та інвалідам. А попри це з, оптимізмом, енерґією й патріотичною відданістю полк. Деркач став ревним членом Українського Культурного Осередку, Українського Національного Музею та відділу Об'єднання був. Вояків Українців Америки. Сам людина глибоко віруюча він став фундатором Української Православної Парафії св. Андрія Первозваного в Лос Анджелесі, Каліфорнія. Довголітній провідний член Парафіяльної Ради, а пізніше її почесний голова, він багато спричинився до розвитку і процвітання парафії. Полк. Деркач був щирий патріот України, людина золотого серця, жертвенна, скромна, з подивугідною громадською працездібністю.

Важка недуга прикувала була його на довгі місяці до постелі. Похорон полк. М. Деркача відбувся 7 вересня 1963 р. з великою участю українського громадянства. Прекрасно співав церковний хор під орудою п. Дмитра Якубенка. Ховав Покійника прот. о. А. Мірошенко, настоятель парафії, що попрощав його в останню дорогу теплим словом. Від однодивізійників і побратимів зброї глибоко і зворушливо промовляв інж. Леонід Романюк, від військовиків УГА — інж. О. М. Тишовницький, від Парафіяльної Ради — інж. М. Подруцький, від Українського Культурного Осередку — інж. В. Сіяк. Труну прикрито українським національним прапором і численними вінцями від родини, організацій та друзів. Поховано полк. М. Деркача на цвинтарі в серці Голливуду.

Покійник залишив засмучену дружину та племінника. Хай земля вільнолюбної Америки буде Йому легкою. Пам'ять Його вічно буде з нами.

Л. Р.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УНСОЮЗУ!

ПЕРШИЙ КОНЦЕРТ ПРОФ. ОЛЕГА МУЗИЧЕНКА У НЮ ЙОРКУ

Ню Йорк. — В програмі ретроспективної виставки мистця-скульптора Сергія Литвиненка, відкритої від неділі 29 вересня ц.р. заходом Спілки Мистців Українців Америки в залях Літературно-Мистецького Клюбу в Ню Йорку відбудеться в п'ятницю 4 жовтня ц.р. фортепіяновий концерт проф. Олега Музиченка. У програмі концерту, що почнеться о год. 8-ій вечора сонати Бетговена. На терені Ню Йорку це буде перший концерт цього видатного піяніста і педагога, активного колись в Києві і донедавна в Сан Павльо у Бразилії.

Праця в обороні історичної правди про гетьмана Івана Мазепу

Журнал совєтсько-московської історичної пропаґанди, Український Історичний Журнал, ч. 3, за червень 1963 р., що виходить у Києві і одночасно є органом Інституту Історії Партії Ц. К. України, філіялу Інституту Марксизму-Ленінізму при Ц. К. КПС, приніс на стороні 120, статтю п. н. „Вивчення в 7 клясі розвитку української культури першої половини XIX ст". Там же в пляні першого року є окрема точка в літературі п. н. „О. С. Пушкін і Україна".

У вищезгаданій статті іде балачка і про „визвольну боротьбу українського народу проти турецьких, польських і французьких загарбників", що знайшла своє відображення у народній картині „Козака Мамая"; — тільки про боротьбу проти московських загарбників нема ні слівця. Зате нещасні учні мусять вивчати питання: „В яких місцях на Україні побував О. С. Пушкін?" — і головне: „Що він показував у поемі „Полтава"?

Ось так комуністична партія продовжує в Україні від літ працю „Союза Русскаво Народа" і його чорної сотні, і вся її увага звернена передусім на оплюгавлення постаті гетьмана Мазепи, що її плюгавити почав Пушкін у своїй „Полтаві". Цю працю на еміґрації провадять різні чорносотенні історики в історіях Россії англійською мовою, а у всіх викладах московської літератури в університетах, спеціяльно видвигається Пушкіна „Полтаву" і її вживається, з відповідною інтерпретацією, для протиукраїнської пропаґанди.

Тому то є завданням української вільної науки дати в Америці об'єктивні праці про Мазепу. По працях наших визначних істориків цієї доби, проф. Оглоблина й проф. Мацькова, появилась тепер, англійською мовою, спеціяльна праця професора д-ра Івана Павлса-Сидорука, з університету Синсинатті, під назвою „Пушкін „Полтава" бай Джон П. Паулс, видання Бібліотеки Українознавства, том 12, Наукового Товариства ім. Шевченка.

Праця складається з чотирьох уступів. В першому — є представлені світла й тіні поеми „Полтава", другий уступ піддає дискусії Рилєєву поему про „Войнаровського" та виявляє справедливий підхід цього великого московського письменника до української трагедії Мазепинської доби. Третій уступ є наскрізь присвячений історичності Пушкінової поеми „Полтава" і конфронтація її з історичними фактами, вкінці четвертий уступ пробує розв'язати питання присвяти поеми Пушкіна. Праця має шість ілюстрацій і об'ємистий науковий апарат нотаток.

Це є перша праця про „Полтаву" Пушкіна, що появилась англійською мовою для оборони історичної правди про гетьмана Івана Мазепу. Цю справу я вважаю дуже важливою, тому й уважав своїм обов'язком написати до неї й коротку передмову. Звертаю увагу наших студентів, щоб вони подбали, щоб ця праця була по всіх університетах і публічних бібліотеках.

Оборону великого гетьмана Івана Мазепи перед клеветами Пушкіна тільки ми, у вільному світі, можемо перевести, бо московська окупація, диктатура й цензура, — не допускають в Україні ніякої дискусії ані об'єктивних дослідів в цій справі. Тому автор цієї праці дійсно прислужився своєю речевою, фактами переконливою, розвідкою до пролому правди почерез Пушкінський вал московського шовінізму.

Роман Смаль-Стоцький
Маркет університет

Клітина „Зарева" в Балтиморі, Мериленд

Ще так недавно Балтимор уважався за один з кращих студентських осередків в ЗДА. Тут відбувались загально відомі Студійні Дні, студентські зустрічі і з'їзди, в яких брали участь численні представники студентських осередків не лише з Америки, але й з Канади.

Тепер в Балтиморі є вже цілий ряд осіб, які покінчили високу освіту в американських коледжах і університетах, є майже сорокчленна Українська Студентська Громада, яка постійно поповнюється новим доростом.

Щоб заповнити ту прогалину, яка заіснувала в тих осіб, які покінчили високу освіту, в Балтиморі реорганізовано Представництво „Зарева" в окрему клітину, до Управи якої на біжучий академічний рік входять: Осип Зінкевич — голова, Оленка Лучишин — заступник, Марійка Іваськів — секретар. Контрольну Комісію очолює Тарас

Хархаліс, а Товариський Суд — д-р Микола Ласійчук.

Клітина „Зарева" спільно з Українською Студентською Громадою заплянувала на зимовий сезон 1963-1964 р. шість Академічних Вечорів з багатою програмою. Кожний Вечір буде складатися з короткої дискусійної доповіді, панелю на актуальну тему з участю трьох осіб зі студентства і трьох зі старшого громадянства та з розвагової частини. В програмі Академічних Вечорів будуть виголошені доповіді та відбудуться панелі на такі загальні теми: **В листопаді**: — „Значення 1-го листопада", панель — „Український студент і політика"; **в грудні**: доповідь „Два Базари 1921 - 1941", панель — „Україна і співжиття з нашими сусідами", **у січні**: доповідь — „Історичне значення і культ Крутів", панель — „За чи проти культурного обміну?", **в лютому**: „Берестейський мир і міжнародні зв'язки української держави", панель — „Політично-правовий статус підсовєтської України", **в березні**: доповідь — Значення Карпато-української держави для української визвольної боротьби", панель — „Т. Шевченко, холодна війна і наше становище", **у квітні**: „Значення Чорного моря для України", панель — „За ким голосувати — демократами чи республіканцями".

Клітина „Зарева" і Українська студентська Громада, яку очолює молодий активний студент Орест Поліщук, започаткуванням Академічних Вечорів в Балтиморі заповнять ту прогалину в духовому житті українців нашого міста, яка вже від довгих років потребувала свого заповнення конкретним змістом академічного рівня.

П. Ч.

● **До Москви прибула** з Пейпінґу делеґація для святкування 14-х роковин запанування комуністів в Китаї. Це перші відвідини офіційних представників Комуністичного Китаю в Москві від часу зірвання совєтсько - китайських переговорів про вирівнянні „ідеологічних" розбіжностей 20 липня ц. р. Теперішня делеґація складається з членів Товариства китайсько-совєтської приязни і стоїть під проводом третьорядного китайського комуністичного „достойника".

Велика національно-політична маніфестація українців Пітсбуржчини

Питсбурґ. — 2,000 українців Західньої Пенсилвенії маніфестували в 30-ту Річницю голодової облоги України і в 25-ту річницю смерти полковника Евгена Коновальця. Губернатор стейту Пенсилвенії, Вілліям Скрентон, вітав учасників маніфестації окремою телеграмою.

Православне Духовенство Питсбурзького Деканату відслужило Панахиду на місці маніфестації. Головну промову англійською мовою виголосив суддя Вілліям Ф. Серкон.

Традиційний „Український День" в Питсбурґу, що його влаштовують Об'єднані Українсько - Американські Організації Західньої Пенсилвенії, цього року проходив під кличем в 30-ту Річницю голодової облоги України Москвою і в 25-ту річницю трагічної смерти полковника Евгена Коновальця.

Управа Об'єднаних Українсько - Американських Організацій Західньої Пенсилвенії при помочі всіх членських організацій старанно підготовляла цю імпрезу.

Вже від години 1-ої в неділю 11 серпня до одного з найбільших міських парків Питсбурґу — Вест Вю Парку, зачали з'їздитись українці.

Через мікрофони передавали українську пісню і музику і це витворило святочний настрій у всіх наших громадян. В павільйонах працювала українська кухння. Цього року українську кухню підготовили жіночі організації: Питсбурзький Відділ Союзу Українок і старше Сестрицтво церкви Преч. Діви Марії із Мікізракс.

Сцена на площі прикрашена американським і українським національними прапорами. Посередині символічна братська могила, над якою відслужать Панахиду за спокій душ мільйонів українців замучених штучним голодом в роках 1932-33. До парку вступило вже 2 тисячі українців. Розпочинається Панахида, яку відправляє декан Питсбурзького Деканату УПЦеркви о. прот. Іван Шнурер в сослуженні о. прот. Ст. Голутяка і о. Теленсона. Співав хор Ліґи Православної Молоді під управою п. Т. Хоптяка. Після Панахиди розпочинається маніфестаційно-політична частина Українського Дня, яку відкриває вступним словом голова Об'єднаних Українсько - Американських Організацій Західньої Пенсилвенії і член Політичної Ради УККА п. Дмитро Старощак. Він також представив майстра церемонії п. Сушинського з Мікізракс.

В почесній президії були представники демократичної і республіканської партій, серед них суддя В. Ф. Серконе, п. Мілнор Робертс, д-р Джан Адамс і інш. З українців — Дмитро Старощак, Володимир Мазур і Іван Сушинський.

П. Сушинський повідомив, що наспіла телеграма до учасників Українського Дня від губернатора Пенсилвенії В. Скрентона. Губернатор сердечно вітав українську громаду Питсбуржчини, він твердо вірить, що ідеї, за які змагається українська спільнота в Америці, врешті переможуть. Від себе обіцяв всецілу підтримку змаганням українського народу.

Знамениту промову, повну співчуття і подиву українцям у вільному світі і на Батьківщині виголосив приятель українців суддя В. Ф. Серконе. По українськи говорив Володимир Мазур, член Головного Уряду УНПомочі і член Екзекутиви УККА.

В мистецькій частині взяли участь: Хор Ліґи Православної Молоді Західньої Пенсилвенії під дириґентурою п. Т. Хоптяка, українські танцювальні групи: при Українській Православній Церкве св. Апп. Петра і Павла із Карнеґі, під дирекцією пані Стефанії Капелюх та юних сумівців із Питсбурґу під управою п. Івана Щадого.

Головною атракцією мистецької частини „Українського Дня" був гостинний виступ Ансамблю Акторів із Філядельфії під мистецьким проводом Володимира Шашаровського. Ансамбль Акторів доповнив і закінчив національно - політичну маніфестацію українців Питсбуржчини.

Успішна національно-політична маніфестація українців Питсбуржчини кинула свій голос перестороги для тих, хто сьогодні підписує і запиває мирні договори, хто ще сьогодні братається із людовбивцями.

Вільний світ повинен розуміти, що московські залицянки і братання криють в собі нову загрозу для вільного світу.

(За „У. Н. Словом", Питсбурґ)

Мирослава Томоруґ і Василь Знаєнко одружилися

Ню Йорк. — В суботу 21-го вересня відбулося вінчання Мирослави Томоруґ з Василем Знаєнком в українській католицькій церкві Пресвятої Богородиці в Бронксі. Обоє молодих є кандидатами на докторів філософії Колумбійського університету.

Пані Мирослава закінчила Каліфорнійський університет у Бирклі, — пізніше здобула два ступні маґістра — МА з Єйльського університету з ділянки східньо - европейських студій, і МС з Колумбійського університету з бібліотекарства. Перед започаткуванням своїх докторських студій з ділянки східньо - европейської літератури вона працювала півтора року як бібліотекарка в Конґресовій Бібліотеці у Вашинґтоні. Пані Томоруґ - Знаєнко також пише пояснювальні записки до збірок українських пісень видаваних на грамофонних пластинках фірмою „Монітор".

Василь Знаєнко працює як економічний дослідник при Колумбійському університеті і приготовляється до докторату з економії. Минулі два роки він працював в редакції Колумбійської Енциклопедії і між іншим писав статті до українських гасел нового видання цієї енциклопедії.

Обоє молоді приїхали до ЗДА 15 років тому. Пан Знаєнко є родом з Полтавщини, а його дружина зі Стрийщини. Після однотижневої пошлюбної поїздки вони замешкають в Ню Йорку.

● **Секретар мішаної військової Комісії для перемир'я в Кореї,** у Панмунджомі, американський полк. Вінсент Ґудселл, заявив на засіданні цієї Комісії в мин. п'ятницю, що він — після двох років і 4-ох місяців тамошньої служби — відкликаний до Америки та що на його місце призначений полк. Пол Гінклей. Північно - корейський полк. Ган Йоо Кіонґ виголосив „прощальну промову", в якій вилаяв названого вгорі американського старшину, як фальшивця і вульгарного чоловіка. Коли полк. Ґудселл спокійно відповів, що він переконаний, що це політичні зверхники продиктували казати корейському полковникові такі лайки, той останній і його колеґи вибухли сміхом.

ВАСИЛЬ ГРИГОРОВИЧ КРИЧЕВСЬКИЙ

(Закінчення із сторони 2-ої)

суелі його наздоганяє злобна газетна замітка маленької, заздрісної на чужу славу — людини.

Важко сказати, що це було; глупота, непоінформованість, заздрість чи просто нестерпне бажання зажити славу Герострата. Кричевський стоїчно зносив усякі удари лихої долі, але цього останнього підлого удару знести не міг. Він у той час одужував після запалення легенів. Замітка зламала його психічно й морально. Не доживши двох місяців до свого 80-ліття, Василь Григорович у листопаді 1952 року помер.

Про Василя Григоровича Кричевського існує численна бібліографія. Велика монографія (на два друковані аркуші), написана Таранушенком у 1930-31 році і видана у видавництві „Рух" — була знищена з розгромом цього видавництва. В різні часи у різних виданнях писали про його творчість Іван Труш, Федір Ернст, К. Фесак, Микола Бажан, Юрій Яновський, Степан Таранушенко, П. Ковжун, М. Голубець, Т. Родіонов, О. Смик, Є. Холостенко, Дмитро Антонович, Вадим Щербаківський, Вадим Вавловський Д. Горняткевич, В. Січинський, С. Гординський та ін. Його імени не могла оминути й видавана тепер Українська Радянська Енциклопедія, регабілітуючи його в усіх званнях і титулах[21]. Занадто великий його вплив і значення у відродженні та розвитку українського мистецтва.

Українська Земля з давніх-давен народжувала велетнів-багатирів. Старовинні перекази оповідають, що в часах, коли існуванню народу загрожувала якась зовнішня небезпека, в його обороні з'являлись велетні-багатирі, — Микита Кожум'яка, Добриня, Олекса Попович, Ілля Муромець.

Легенди майбутнього також будуть оповідати про велетнів-багатирів духа 19-20 століть — Шевченка, Куліша, Драгоманова, Грушевського, Лисенка, Кричевського, Курбаса. Вони з'явилися в час, коли духова субстанція українського народу та його майбутнє існування були загрожені. Протягом короткого часу людського життя в неймовірно тяжких умовах вони заповнювали прогалини століть, надробляли втрачене. На вивчення їхньої великої спадщини потрібні будуть десятки років і сотні вчених-дослідників, щоб належно та правильно її оцінити. Ніколи ніякі московські інквізитори чи українські геростратики не всилі будуть затьмарити їх величі, знищити їх животворчий дух, знецінити значення їх творчости у відродженні та розвитку української культури.

Творчість велетня духа, Василя Григоровича Кричевського, належить до золотого фонду української культури. Вона житиме в історії нашого народу та в його культурі, поки існують український народ і українська земля.

[21] Кричевський, Василь Григорович. Українська Радянська Енциклопедія, т. 7, ст. 411-412 і 2 ілюстр.

Кінець

З життя УВАН у Канаді

Дня 18-го липня відбулося зібрання УВАН у Вінніпеґу, на якому голова УВАН у Канаді проф. Яр. Рудницький подав відомості про Кирило-Методіївський Слявістичний Конґрес, що відбувся в днях 12—16 липня, в Зальцбурзі Австрія, і на який він зголосив доповідь при Кирило--Методіяну в Канаді в рр. 1945—1963. Не одержавши сподіваної субсидії на подорож, він не міг узяти безпосередньої участи в конґресі й крім привітів вислав зміст своєї доповіді для відчитання проф. М. Чубатому до Зальцбурґу. Зчерги він подав зміст доповіді до відома приявним. У ній він згадує про розвиток студій церковно - слов'янської мови в Канаді про університетські виклади, присвячені діяльності св. Кирила й Методія (м. ін. про виклад митроп. Іларіона для ґраду-1963 рр.), та врешті про наукові й популярні видання із кирило - методіївською тематикою, що появилися в тому часі в Канаді (напр. праці о. Поповича, його та ін.). В дискусії над доповіддю стверджено потребу більшого розуміння для наукових справ серед громадянства, а передусім серед його керівних кол та брак відповідного забезпечення акції наукових працівників так на внутрішньо - українському як і на міжнародному відтинках.

(М. В.)

В Монтреалі і Ляшині відбулися збори УНСоюзу

(Закінчення із 1-шої стор.)

вих членів. На другий день, в неділю 29-го вересня 1963, в недокінченій ще залі церкви св. Василія відбулось заповіджене о. парохом Кутним союзове віче, в якому взяла участь велика частина місцевої громади. Віче відкрив передовий громадський діяч з Лашина, Осип Дачишин, предсідник 465 Відділу УНСоюзу. Він пояснив приявним, що в цьому місяці якраз завершилося 70-ліття існування найстаршої української газети в світі „Свободи", та що в лютому 1964 року самий УНС закінчить 70 років свого існування. В дальшому він представив приявним головного радного УНСоюзу з Монтреалу Богдана Мельника та головного секретаря УНСоюзу Ярослава Падоха. Б. Мельник поінформував приявних про УНСоюз взагалі, та в монтреальській окрузі. Після цього Я. Падох представив піонерський шлях і працю, виконані впродовж 70 років „Свободою" та Українським Народним Союзом, як і їхні завдання і пляни на нові десятиліття. Доповідач закликав місцеву громаду включитися в один із двох Відділів УНСоюзу на терені Лашину, а саме: 412 Відділ, яким керує предсідник Василь Ганчук та секретар Петро Цехош, і 465 Відділ, що є під проводом предсідника Осипа Дячищина і секретаря Михайла Черешньовського. Численно зібрані місцеві громадяни вислухали із зацікавленням доповідей, як теж прийняли із вдоволенням заяви союзових діячів про те, що вони радо служитимуть місцевій громаді інформаціями і порадами про забезпечення, яке дає членам Український Народний Союз. З окремою увагою віднеслися приявні до інформацій про нову, дешеву і дуже потрібну акцидентову грамоту забезпечення УНСоюзу.

ТАРЗАН, ч. 5117. П'єр у Нґото...

Тарзана вивели з королівської хижі, і він міг звільнити арабів від дальших обов'язків.

І внаслідок цього він не бачив фантастичної поганої зміни, що стрінула П'єра Бляна.

— Я тішуся, що вам подобається ця біжутерія, Нґото, — він шептав самозадоволено. — Але тут є одна річ, якої ви не зможете затримати!